

Breukelen, Kortrijk 30a en b (gemeente Stichtse Vecht)

Archeologisch bureauonderzoek

DEFINITIEF

Archeologische en bouwhistorische verslagen Milieudienst Zuidoost-Utrecht
Milieudienst Zuidoost-Utrecht
STV1209.A001

opgesteld door	F. Hogenboom
beoordeeld door	P.C. de Boer

Colofon

Titel : Breukelen, Kortrijk 30a en b. Archeologisch bureauonderzoek.

Opgesteld door : Milieudienst Zuidoost-Utrecht

Plaats en datum : 08-02-2012

Versienummer : Archeologische en bouwhistorische verslagen Milieudienst Zuidoost-Utrecht-08

Status : Definitief

Opsteller : *F. Hogenboom MPhil / MA*

Contactgegevens : Milieudienst Zuidoost-Utrecht
Postbus 461, 3700 AL ZEIST
Laan van Vollenhove 3211, 3706 AR ZEIST
E: F.Hogenboom@milieudienstzou.nl
T: 030 - 69 99 507
F: 030 - 69 99 599
I: www.milieudienstzou.nl

Autorisatie senior : drs. P.C. de Boer
archeoloog

Administratieve gegevens

Provincie	Utrecht
Gemeente	Stichtse Vecht
Plaats	Breukelen
Toponiem	Kortrijk 30a en b
Kaartblad	31E
Coördinaten	Circa: 127767; 462870 127733; 462885 127754; 462847 127738; 462834
Kadastraal nr.	533, 534
Oppervlakte onderzoeksgebied	Circa 13.000 m ²
Hoogte maaiveld	Circa -1.20 m NAP
Grondwatertrap	II
Opdrachtgever	Gemeente Stichtse Vecht
Uitvoerder	Milieudienst Zuidoost-Utrecht
Bevoegd Gezag	Gemeente Stichtse Vecht
Deskundige namens bevoegd gezag	P.C. de Boer, Milieudienst Zuidoost-Utrecht
Huidig grondgebruik	Kwekerij
Historisch grondgebruik	Polder; ontginningslint
Geplande bestemming	Woonhuis
Onderzoeksaanmelding (CIS-code)	50521
Datum onderzoeksaanmelding	08-02-2012
Beheer en plaats documentatie	Milieudienst Zuidoost-Utrecht Postadres: Postbus 461, 3700 AL Zeist Bezoekadres: Laan van Vollenhove 3211, 3706 AR Zeist

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1.1	Aanleiding	7
1.2	Doelstelling onderzoek.....	7
1.3	Onderzoeksmethodiek en richtlijnen.....	7
2.	BUREAUONDERZOEK.....	9
2.1	Plangebied	9
2.1.1	Beschrijving plangebied	9
2.1.2	Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen	10
2.1.3	Historisch grondgebruik	11
2.2	Resultaten	13
2.2.1	Geo(morfo)logie	13
2.2.2	Bouwhistorische informatie	15
2.2.3	Archeologie	15
2.3	Gespecificeerde archeologische verwachting	15
3.	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	16
4.	BRONNEN	17
	Bijlagen	18

SAMENVATTING

De gemeente Stichtse Vecht heeft in het kader van een bestemmingplanwijziging met betrekking tot het plangebied Kortrijk 30a en b te Kortrijk (Breukelen), opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek. Op basis van het gemeentelijk beleid dient voorafgaand aan de uitvoering van de plannen archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden bij plangebieden met een oppervlakte groter dan 50 m² en ingrepen dieper dan 0,3 m.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om vast te stellen welke archeologische waarden zich mogelijk in de ondergrond bevinden en of deze eventuele resten bedreigd worden door de voorgenomen werkzaamheden. Het bureauonderzoek is volgens de richtlijnen van de KNA, versie 3.2 uitgevoerd.

Op basis van geo(morfo)logische gegevens blijkt dat het plangebied tot in de late middeleeuwen niet tot minder geschikt is voor bewoning, gezien de natte condities van het landschap. Dit beeld wordt ondersteund door de gegevens uit Archis, waaruit blijkt dat in een straal van een kilometer geen archeologische vondsten bekend zijn. Op basis van deze gegevens kan worden geconcludeerd dat de verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode vanaf de prehistorie tot de late middeleeuwen laag is.

Op basis van zowel de historische kaarten, de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart en de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur blijkt dat het plangebied gelegen is aan een dubbel ontginningslint. Binnen het ontginningslint wijk het perceel waarbinnen het plangebied is gelegen af van de overige woonpercelen. Wellicht heeft het perceel een andere specifieke functie gehad. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een hennepuin. De bodemroerende activiteiten vinden met name plaats op het achtererf van het terrein. Dit betekent dat hier archeologische resten verwacht worden die samenhangen met het middeleeuwse achtererf, zoals de verwerking van landbouwproducten en activiteiten, zoals mestkuilen, rootkuilen en krenggraven. Op basis van het bureauonderzoek kan dus worden gesteld dat de verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd hoog is.

Op basis van deze resultaten en de relatief geringe omvang van de bodemingrepen adviseert de Milieudienst Zuidoost-Utrecht in eerste instantie behoud in situ middels planaanpassing. Mocht dit niet realiseerbaar zijn adviseert de Milieudienst Zuidoost-Utrecht vervolgonderzoek uit te laten voeren in de vorm van een Archeologische Begeleiding conform KNA protocol Proefsleuven met doorstart naar Protocol Opgraven. Deze Archeologische Begeleiding dient plaats te vinden op basis van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE).

INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Stichtse Vecht heeft in het kader van een bestemmingsplanwijziging met betrekking tot het plangebied Kortrijk 30a en b te Kortrijk (Breukelen), opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek.

Aanleiding voor de bestemmingsplanwijziging is het voornemen van de eigenaar van de kwekerij “De Spoorbloem” gevestigd aan de Kortrijk 30 a en b te Breukelen om bij de kwekerij een bedrijfswoning te realiseren. Bij deze plannen zijn bodemingrepen voorzien, waardoor mogelijk aanwezige archeologische waarden aangetast kunnen worden. Het plangebied is volgens de gemeentelijke beleidskaart namelijk gelegen in een zone met een hoge archeologische verwachting voor de periode middeleeuwen en nieuwe tijd (ontginningsas). Op basis van het gemeentelijk beleid dient voorafgaand aan de uitvoering van de plannen archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden bij plangebieden met een oppervlakte groter dan 50 m² en ingrepen dieper dan 0,3 m.

De eerste stap in het kader van deze onderzoeksinspanning betreft het uitvoeren van een bureauonderzoek. De resultaten van dat onderzoek en ons advies met betrekking tot eventueel vervolg onderzoek staan beschreven in dit rapport.

1.2 Doelstelling onderzoek

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van beschikbare bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting. Dit rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden en aardwetenschappelijke eigenschappen

Voorafgaand aan de uitvoering van dit bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Wat is de bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
2. Worden binnen de grenzen van het onderzoeksgebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?
3. In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
4. Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?
5. Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Op basis van de antwoorden van bovenstaande vragen zal een gespecificeerde archeologische verwachting worden opgesteld. Op basis daarvan kan een beslissing genomen worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek. Ook worden, indien mogelijk, aanbevelingen gedaan in relatie tot de mogelijke gevolgen van de voorgenomen bodemversturende werkzaamheden.

1.3 Onderzoeksmethodiek en richtlijnen

Het bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de KNA, versie 3.2. De werkzaamheden bestonden uit het verzamelen en raadplegen van onderstaande (archeologische/geomorfologische en historische/geografische) bronnen en kaarten.

De volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden IKAW (via Archis II);
- Archeologische Monumentenkaart AMK (via Archis II);
- Landelijke archeologische database ArchisII;
- Historische kaarten (via watwaswaar.nl; www.hisgis.nl);
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Utrecht;
- Gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart;
- Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH);
- Actueel Hoogtebestand Nederland (via www.ahn.nl/viewer);
- Bodemkaart 1:50.000 (De Mulder et al 2003);
- Geomorfologische kaart 1:50.000 (DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst);
- Topografische kaart 1:25:000;
- Relevante publicaties en literatuur

2. BUREAUONDERZOEK

De feitelijke informatie en onderzoeksresultaten staan beschreven in paragraaf 2.1 en paragraaf 2.2. Een interpretatie en analyse van de beschikbare gegevens, gericht op het formuleren van een gespecificeerde archeologische verwachting, is beschreven in paragraaf 2.3.

2.1 Plangebied

2.1.1 Beschrijving plangebied

Het bedrijfsperceel is ruim 250 meter lang en ongeveer 45 meter breed, en wordt omgeven door brede sloten. De totale oppervlakte van het perceel bedraagt circa 13.000 m². Het bedrijfsperceel is in gebruik als kwekerij voor bloemen en (pot)planten, de omliggende gronden zijn graslanden. Op het perceel stond tot voor kort een enkel klein, vervallen bedrijfsgebouw van 48 m².

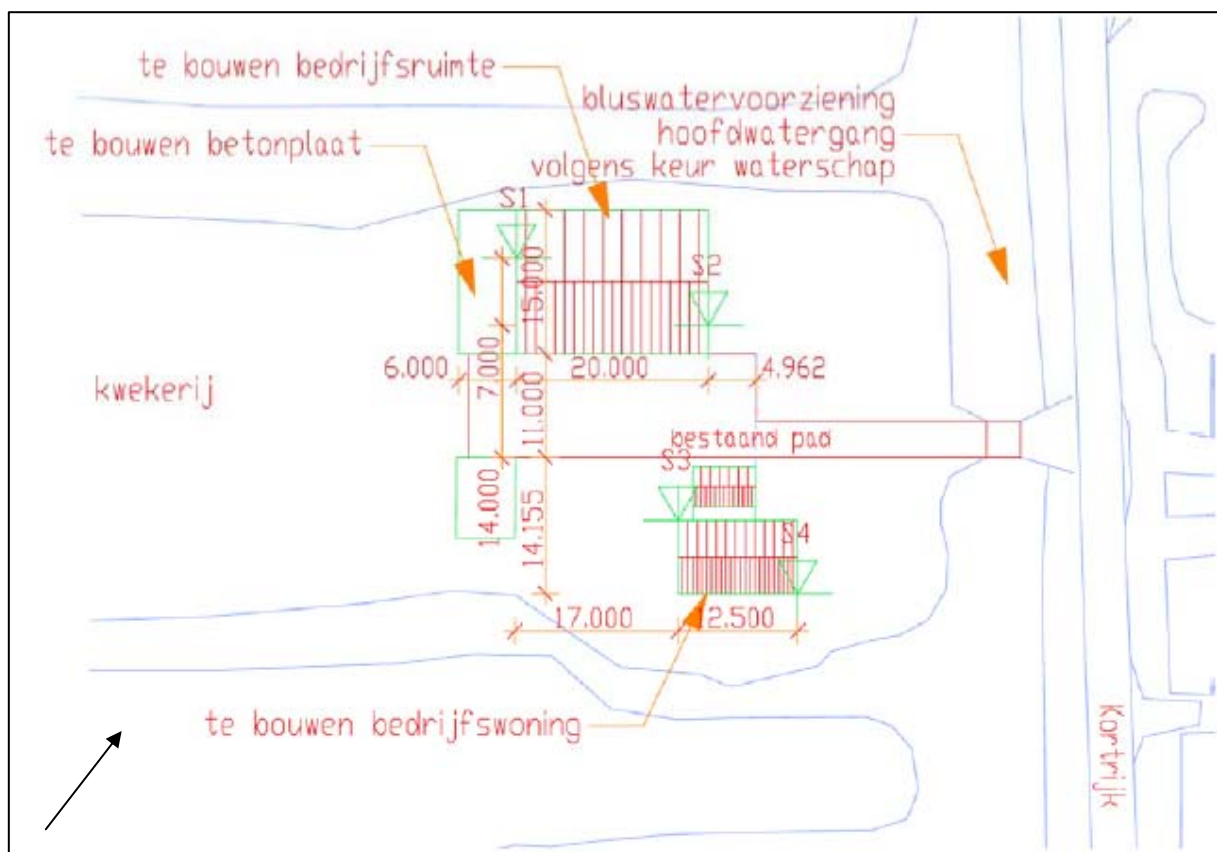
Afb. 1: Het plangebied (rode contour) afgebeeld op een luchtfoto (google maps) (Bron: Toelichting op het voorontwerpbestemmingsplan Breukelen Kortrijk 30a en b).

2.1.2 Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen

Het plangebied is gelegen buiten de bebouwde kom, in het landelijke gebied bij Breukelen. Het bedrijfsperceel is in gebruik als kwekerij voor bloemen en (pot)planten, de omliggende gronden zijn graslanden. Verder is er sprake van een verhard pad binnen het plangebied. Aan de noordoostzijde van het plangebied wordt een bedrijfswoning gerealiseerd met een oppervlakte van circa 100 m² (afb. 2). Bij de aanleg van deze bedrijfswoning wordt de bodem geroerd. De geplande bodemingrepen hebben een diepte van 60 tot 80 cm beneden maaiveld (exclusief heipalen). Hiermee worden eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord.¹

Op basis van de uitgevoerde milieukundige boringen is de bodemopbouw op de locatie van de geplande bedrijfswoning geheel intact.²

Voor de uitvoering van dit bureauonderzoek is geen KLIC-melding (kabels en leidingen informatie centrum) verricht. Het is niet uitgesloten dat er kabels en leidingen door het plangebied lopen.

Afb. 2: De geplande ingrepen in het plangebied (niet op schaal)

¹ De locatie die op afb. 2 staat aangegeven als 'te bouwen bedrijfsruimte' is reeds, zonder archeologisch onderzoek, gerealiseerd.

² Hoogerwerf 2011.

2.1.3 Historisch grondgebruik

Het plangebied maakt tot in de middeleeuwen deel uit van een ontoegankelijk en vrijwel onbewoonbaar veengebied. De enige locatie waar mogelijk bewoning plaatsvond vormden de smalle oeverwallen en crevasseruggen, zoals Abcoude. Oeverwallen zijn de flauwe hellende welvingen langs een rivier die bij elke overstroming verder opgehoogd werden. Deze hoger en droge gelegen locaties waren van oudsher een geliefde bewoningslocatie in een overwegend nat landschap.

Vanaf de middeleeuwen werden enkele van deze zandige kleiruggen aangewend als locaties voor nieuwe nederzettingen. De ontginning van het veen gebeurde door sloten te graven haaks of diagonaal (veervormig) op de waterloop die als ontginningsbasis diende. In Breukelen was de bewoning in eerste instantie geconcentreerd langs de oevers van de Vecht. De sloten werden zoveel mogelijk evenwijdig aan elkaar en ongeveer loodrecht op de ontginningsbasis gegraven, om een zo effectief mogelijke afwatering van het bol liggende veen te verkrijgen.

Een exacte datering voor de ontginning van Breukelen ontbreekt nog, maar mogelijk is dit in de 9de en 10de eeuw. Kortrijk wordt pas in een later stadium ontgonnen, waarschijnlijk rond de 12de eeuw.³ Er is echter nog veel onduidelijk over de ontginningsrichting. Immers ook vanuit de Spengengroenstroomgordel wordt het gebied Spengen, Kockengen en Portengen ontgonnen.

De ontginning van Kortrijk is een zogenaamde cope-ontginning. De bisschop van Utrecht gaf als vercooper stukken veengebied ter ontginning uit door het sluiten van een contract met gegadigden, vaak aanzienlijke heren of hoge geestelijken (copers), die de organisatie en uitvoering van de ontginning overnamen van de bisschop. Het daadwerkelijke werk werd uitgevoerd door boerenkolonisten. Het belang dat de bisschop had bij de ontginningen was om in het gebied zoveel mogelijk mensen aan zich te verplichten. Dit gebeurde door de afdracht van zogenaamde 'tijns'.⁴

De ontginningsbasis werd gevormd door de huidige Kortrijk. Van hieruit werden waarschijnlijk de kavels richting het zuidwesten ontgonnen. Kortrijk vormt waarschijnlijk eveneens de achterkade van de ontginning vanaf Breukelen. Aan beide zijde van Kortrijk bevinden zich volgens de kadastrale minuut 1811-1832 boerderijen.

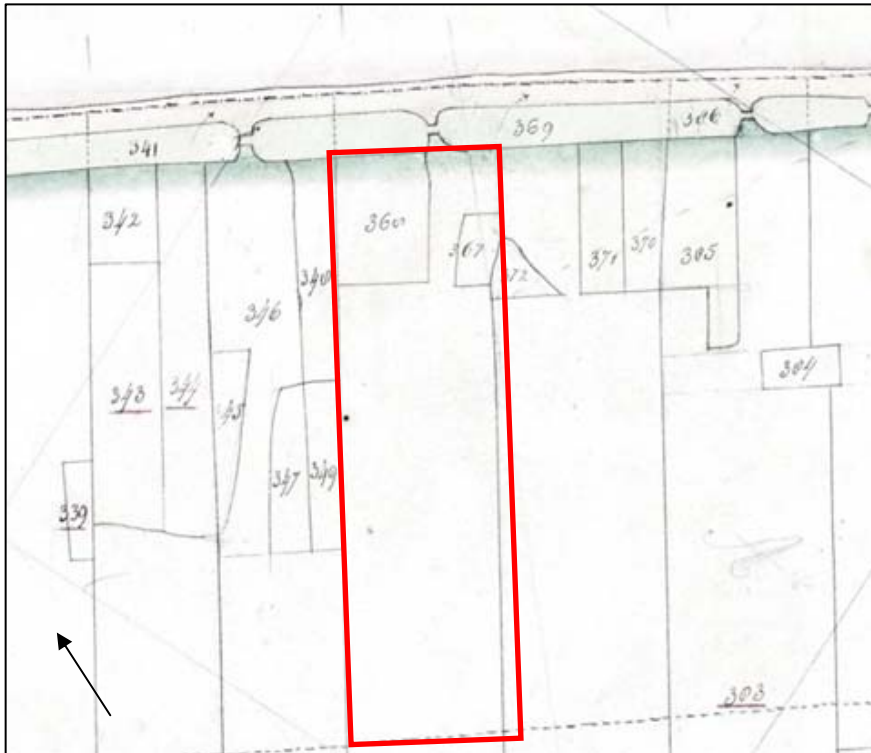
De bodemversturende ingrepen vinden plaats op de locatie van het laatmiddeleeuwse / nieuwe tijdse erf (zie afb. 2). Op het erf zijn afvalcontexten te verwachten (beerputten, waterputten en kelders). Ook werden dode dieren/vee vaak op het achtererf begraven, zogenaamde 'krengraven'. De kans bestaat dat ook deze worden aangetroffen.

Opvallend aan het plangebied is de afwijkende vorm van het perceel. Deze vorm kan duiden op laat middeleeuwse / nieuwtijdse hennep- of vlasproductie en -verwerking. Hennep werd geteeld voor touwproductie en vlas vormde de grondstof voor linnen. De teelt van hennep en vlas is het gevolg van de aanwezige natte ondergrond waar deze gewassen uitstekend op willen groeien. Speciale tuinen werden aangelegd voor de teelt hiervan. Na de oogst rotten men de hennep en vlas in de sloten rondom de tuinen. Hennep- en vlasstuinen zijn herkenbaar aan hun vorm: kleine akkertjes met brede sloten er omheen.⁵

³ De Boer et al 2010.

⁴ De Boer et al 2010.

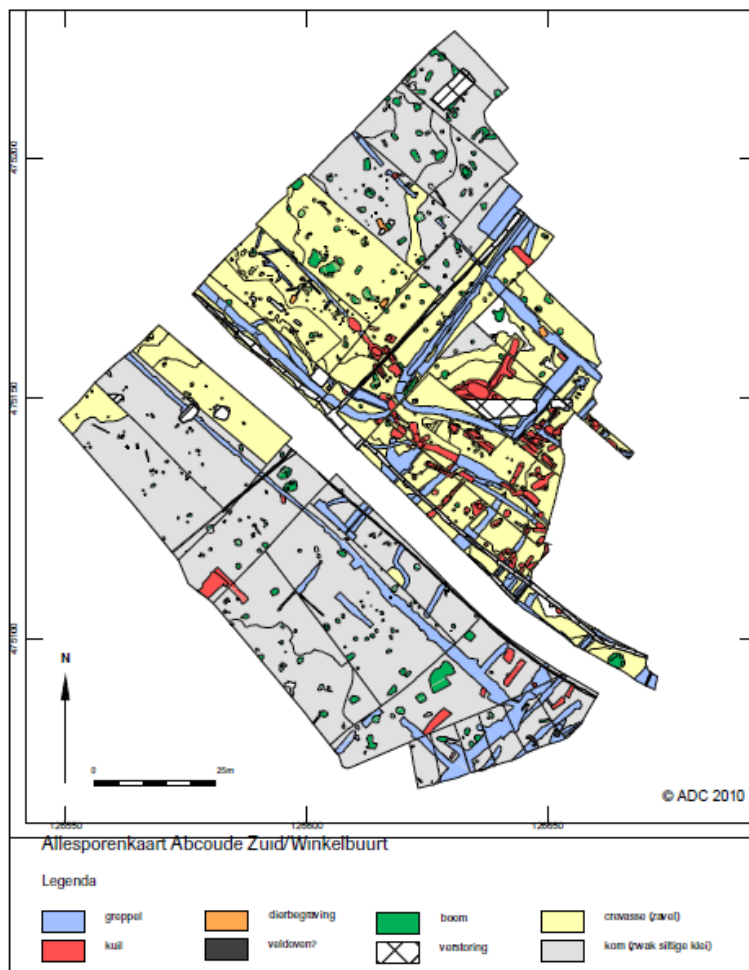
⁵ Tijdens de opgraving Abcoude, 'Winkelbuurt' (Bouma (red.) 2011), De Meern, 'Oudenrijneweg' (Luksen-IJtsma et al 2009) en Alblasserdam, 'Lange Steeg' (De Boer (red.) 2006) zijn dergelijke omsloten perceeltjes aangetroffen.

Afb. 3: Het plangebied (rode contour) afgebeeld op de kadastrale minuut 1811-1832 (Bron: www.watwaswaar.nl).

Afb. 4: Henneptuinen uit de 17de eeuw aan een ontginningslint in Lopik (17de eeuwse kaart van Jan Rutgersz. Van den Berch, in Povée 2004).

Afb. 5: Allesporenkaart van de opgraving Abcoude-Winkelbuurt. Het 'raamwerk' van sloten (blauw) als ook de rode kuilen geven de vastuinen met rootkuilen weer (Bouma 2011, 44).

2.2 Resultaten

2.2.1 Geo(morfo)logie

Kortrijk maakt deel uit van het westelijke veengebied. Een gebied waarvan de ontstaansgeschiedenis wordt bepaald door de zeespiegelstijging gedurende het holoceen, een zeespiegelstijging die tot circa 5000 jaar geleden duurde.

De zeespiegel stond aan het begin van het holoceen meer dan 60 meter lager dan tegenwoordig. Het oppervlak rondom Kortrijk bestond uit pleistocene dekzanden die tijdens de laatste ijstijd (weichselien) zijn afgezet. Aan het eind van de laatste ijstijd nam de temperatuur toe, waardoor de landschappen smolten en de zeespiegel begon te stijgen. Deze zeespiegelstijging had een grondwaterstijging tot gevolg die weer leidde tot een bemoeilijkte afwatering. Het gevolg was een landschap van veenmoerassen dat zich naar verloop van tijd uitstrekte naar het oosten. Het gebied rondom Kortrijk vernatte gedurende het eerste deel van het atlanticum (vanaf 9220 tot 5660 jaar geleden).

Doordat de zeespiegel steeds verder blijft stijgen komt een groot deel van Nederland binnen het bereik van de zee te staan. Dit uit zich door de aanwezigheid van een laag mariene afzettingen (kleien) in het veen.

Tijdens het holoceen maakten de voorlopers van de huidige rivieren zoals de Vecht (Angstel) en Rijn, deel uit van een sterk vertakt stelsel van meanderende geulen. Voordat de rivieren in de late middeleeuwen bedijkt werden, hadden zij vrij spel en wijzigde hun loop voortdurend. De veranderingen in het geulenpatroon waren het resultaat van een wisselwerking van erosie en sedimentatie. De rivieren traden veelvuldig buiten hun oevers. Hierbij werd zand en klei vanuit de bedding het omliggende land ingevoerd. De sedimenten behoren geologisch gezien tot de Echteld Formatie.⁶ Buiten de stroomgordel nam de stroomsnelheid en dus de transportkracht van het water snel af. Als gevolg hiervan werd het meeste materiaal, waaronder de zwaarste deeltjes zoals zand, in een zone dicht bij de rivier afgezet. Het resultaat hiervan was het ontstaan van oeverwallen aan weerszijden van de bedding. Wanneer na een overstroming het waterpeil daalde, werd het water in de overstroemde vlakte door de droogvallende oeverwallen afgesneden van de rivier. Hier konden de fijnste sedimentdeeltjes, zoals klei, bezinken.⁷ De riviervlakte ligt enigszins hol en wordt daarom kom genoemd. De kommen stonden het grootste gedeelte van het jaar onder water, waardoor veenmoerassen ontstonden.

Bij meanderende rivieren kunnen crevasseafzettingen voorkomen. Crevasses ontstaan bij hoge rivierafvoeren waarbij erosiegeulen ontstaan in de oevers van de rivier. Bij de vorming van crevasses kunnen meerdere geulen tegelijk ontstaan. Deze zogenaamde crevasse-geulen stromen als (miniatur)rivieren de komgebieden in.

Het plangebied is gelegen in het komgebied van de Spengen stroomgordel en de stroomgordel van de Vecht (Angstel). Rond 800 voor Chr., in de vroege ijzertijd, vond bij Utrecht een avulsie⁸ van de Oude Rijn plaats, waarbij een gedeelte van het Rijnwater naar het noorden ging stromen. Oorspronkelijk heette deze rivier de Angstel (de huidige Vecht) en stroomde door het westelijke veengebied tussen Utrecht en Abcoude naar het noorden. In Muiden mondde de Angstel uit in de Zuiderzee. De Spengen stroomgordel (circa 800-400 voor Chr.) is nooit een belangrijke tak van de afvoer van de Rijn geweest en heeft na het verlaten van de Rijn een functie gekregen als veenafwateringsgeul, waarbij de stroomrichting van het water overwegend naar de Oude Rijn stroomgordel is gericht. Door de ontginning van het veengebied vanaf de Middeleeuwen is het veen ingeklonken en liggen de stroomgordels als lage ruggen in het landschap.

Volgens de bodemkaart (geraadpleegd via Archis II) ligt het plangebied in een gebied waar de bodem bestaat uit waardveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of (mesotroof) broekveen (kVc). De waardveengronden zijn veengronden waarop een zavel- of kleidek is afgezet, dat dunner is dan 40 cm. De eventuele aanwezige donkere bovengrond is te dun om een minerale eerdlaag genoemd te kunnen worden.⁹

Volgens de geomorfologische kaart (geraadpleegd via Archis II) bevindt het plangebied zich een ontgonnen veenvlakte (1M46).

Uit het raadplegen van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) is duidelijk waarneembaar dat het plangebied zich in het komgebied bevindt. Het plangebied is gelegen op circa 1,20 m beneden NAP. Het laagste punt van het komgebied (omgeving Kockengen) bevindt zich op circa 1,90 m beneden NAP.

⁶ De Mulder et al 2003.

⁷ Berendsen 2004.

⁸ Een avulsie is een natuurlijke wijziging van de rivierloop waarbij een nieuwe loop ontstaat. In dit gebied hebben relatief kleine erosiegeulen, die ontstaan bij de vorming van crevasses, (gedeeltelijk) de functie van de hoofdriever overgenomen.

⁹ De Bakker & Schelling 1989, 115.

2.2.2 Bouwhistorische informatie

Het plangebied maakt deel uit van een dubbel ontginningslint. Binnen de provinciale Cultuurhistorische hoofdstructuur is Kortrijk getypeerd als 'boerderijlint', waarbij het lint vervolgens gewaardeerd is als 'van hoge waarde'.

Eén van de boerderijen 'De Oude Stee' binnen het ontginningslint (Kortrijk 19) dateert uit de 18de eeuw en is een MIP-pand.¹⁰ Het plangebied is niet gelegen in een beschermd dorpsgezicht. Voorlopers van eventuele historische boerderijen worden op basis van historisch kaartmateriaal (onder andere de kadastrale minuut 1811-1832) niet verwacht op de locatie de nieuw te bouwen bedrijfswoning. Deze is gelegen op het achtererf van voormalige (ontginnings)boerderijen.

2.2.3 Archeologie

Verwachte archeologische waarden

Op de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Stichtse Vecht ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting.¹¹ Deze hoge verwachting is gebaseerd op de aanwezigheid van een historisch ontginningslint.

Op de IKAW ligt het plangebied in een zone met een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden. De IKAW is een archeologische vertaling van de bodemkaart (schaal 1:50.000), aangevuld met geologische en andere landschappelijke gegevens. Vanwege de ligging in het komgebied, een vochtige en daardoor niet aantrekkelijke bewoningslocatie in de prehistorie tot en met de vroege middeleeuwen. De IKAW houdt echter geen rekening met de ontginning van het landschap in latere perioden.

Bekende archeologische waarden

In Archis staan uit de directe omgeving van het plangebied (ca. 1 km) geen archeologische monumenten of waarnemingen geregistreerd. Ten noorden van het plangebied zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd ten behoeve van de verbreding van de A2. In 1997 is door RAAP een veldverkenning en een karterend booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnummer 10219). Tijdens dit onderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Enkel in het noordelijk deel van de A2, op de stroomrug, is de 18de eeuwse vestiging 'De Waakzaamheid' aangetroffen (WNR 44978). Deze vesting maakt deel uit van de Oude Hollandse Waterlinie. Nog verder naar het noorden is een nederzettingsterrein uit de ijzertijd aangetroffen. Laatstgenoemde archeologische vindplaatsen liggen op meer dan twee kilometer afstand van het plangebied. In het kader van de verbreding van de spoorlijn is eveneens archeologisch onderzoek uitgevoerd door RAAP (OMN 10528). Dit heeft eveneens geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Door Vestigia is een bureauonderzoek uitgevoerd in 2006 (OMN 16991) en 2012 (OMN 49957) op de locatie van het trafostation. De resultaten van het laatste bureauonderzoek zijn (nog) niet beschikbaar. Op basis van het bureauonderzoek uit 2006 is besloten geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren, vanwege de geringe trefkans op archeologische resten.¹²

2.3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van geo(morfo)logische gegevens blijkt dat het plangebied tot in de late middeleeuwen niet tot minder geschikt is voor bewoning, gezien de natte condities van het landschap. Dit beeld wordt ondersteund door de gegevens uit Archis, waaruit blijkt dat in een straal van een kilometer geen archeologische vondsten bekend zijn. Op basis van deze gegevens kan worden geconcludeerd dat de

¹⁰ www.kich.nl

¹¹ De Boer et al 2010.

¹² Diepeveen-Jansen/Klerks 2006.

verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode vanaf de prehistorie tot de late middeleeuwen laag is.

Op basis van zowel de historische kaarten, de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart en de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur blijkt dat het plangebied gelegen is aan een dubbel ontginningslint. Binnen het ontginningslint wijk het perceel waarbinnen het plangebied is gelegen af van de overige woonpercelen. Wellicht heeft het perceel een andere specifieke functie gehad. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een hennepuin. De bodemroerende activiteiten vinden met name plaats op het achtererf van het terrein. Dit betekent dat hier archeologische resten verwacht worden die samenhangen met het middeleeuwse achtererf, zoals de verwerking van landbouwproducten en activiteiten, zoals mestkuilen, rootkuilen en krenggraven. Op basis van het bureauonderzoek kan dus worden gesteld dat de verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd hoog is.

3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Aan Kortrijk 30a en b zal nieuwbouw worden ontwikkeld. De maximale ontgravingsdiepte bedraagt hierbij circa 60-80 cm beneden huidig maaiveld. De Milieudienst Zuidoost-Utrecht heeft het plangebied onderzocht door middel van een bureauonderzoek, waarbij conform KNA 3.2 de geologische kaarten, de historie van de locatie, historische kaarten en archeologische onderzoeken in de omgeving zijn geraadpleegd.

Conclusie

Op basis van geo(morfo)logische gegevens blijkt dat het plangebied tot in de late middeleeuwen niet tot minder geschikt is voor bewoning, gezien de natte condities van het landschap. Dit beeld wordt ondersteund door de gegevens uit Archis, waaruit blijkt dat in een straal van een kilometer geen archeologische vondsten bekend zijn. Op basis van deze gegevens kan worden geconcludeerd dat de verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode vanaf de prehistorie tot de late middeleeuwen laag is.

Op basis van zowel de historische kaarten, de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart en de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur blijkt dat het plangebied gelegen is aan een dubbel ontginningslint. Binnen het ontginningslint wijk het perceel waarbinnen het plangebied is gelegen af van de overige woonpercelen. Wellicht heeft het perceel een andere specifieke functie gehad. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een hennepuin. De bodemroerende activiteiten vinden met name plaats op het achtererf van het terrein. Dit betekent dat hier archeologische resten verwacht worden die samenhangen met het middeleeuwse achtererf, zoals de verwerking van landbouwproducten en activiteiten, zoals mestkuilen, rootkuilen en krenggraven. Op basis van het bureauonderzoek kan dus worden gesteld dat de verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd hoog is.

Aanbevelingen

Zoals in bovenstaande conclusie is aangegeven, zullen bij de voorgenomen werkzaamheden eventuele archeologische waarden worden bedreigd. De Milieudienst Zuidoost-Utrecht adviseert behoud *in situ* middels planaanpassing (beperkte ophoging, het niet aanleggen van een kruipruimte).

Wanneer behoud *in situ* niet gerealiseerd kan worden adviseert de Milieudienst Zuidoost-Utrecht vanwege de geringe omvang en diepte van de ingrepen een Archeologische Begeleiding uit te voeren conform KNA protocol Proefsleuven met doorstart naar Protocol Opgraven. Deze Archeologische Begeleiding dient plaats te vinden op basis van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE).

4. BRONNEN

Bakker, H., de/J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen.

Blijdenstein, R., 2005: *Tastbare tijd. Cultuurhistorische Atlas van de provincie Utrecht*. PlanPlan, Amsterdam.

Boer, A. de./A. Botman/ N. de Jonge/ J. Dijkstra/ S. van der A, 2010: *De archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeenten Maarssen, Loenen, Abcoude en Breukelen*, Amersfoort.

Boer, P.C. de, (red.), 2006: *In de voetsporen van heren (en) boeren. De ontdekking van een Stenen Kamer en een vlasverwerkende nederzetting aan de Lange Steeg te Alblasterdam*, (ADC rapport 519), Amersfoort.

Bouma, N.(red), 2011: *Van begraven oerbos tot vroegste middeleeuwse ontginning en bewoning. Een archeologische opgraving in de Winkelbuurt in Abcoude Zuid* (ADC rapport 2400), Amersfoort.

Diepeveen-Jansen, M./K. Klerks, 2006: *Schakel- en transformatiestation langs de A2 in de gemeente Breukelen. Een bureauonderzoek* (Vestigia rapport V314), Amersfoort.

Hoogerwerf, R., 2011: *Verkennd nader bodemonderzoek Kortrijk tegenover 15 te Breukelen* (Grondslag rapport 16080), Kamerik.

Luksen-Ijtsma, A. (e.a.), 2006: *Oudenrijneweg. Archeologisch onderzoek van een inheems-Romeinse nederzetting uit de eerste eeuw na Chr. en een vlasrootcomplex uit de twaalfde eeuw na Chr. in De Meern, gemeente Utrecht*, (Basisrapportage Archeologie 25), Utrecht.

Mulder, F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff, T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen.

Povée, H., 2004: *Tien eeuwen tussen IJssel en Lek*, Bussum

Overige bronnen

Archis II

Provincie Utrecht: *Cultuurhistorische Hoofdstructuur provincie Utrecht* (<http://geocement.esrinl.com/cultuurhistorie/chs1.html>)

www.ahn.nl/viewer

www.google.nl/maps

www.kich.nl

Bijlagen

Bijlage 1: Het plangebied (OMN 5052) afgebeeld op de IKAW en AMK

Bijlage 1: Het plangebied (OMN 5052) afgebeeld op de IKAW en AMK

